

Організація роботи з обдарованими учнями на уроках української мови та літератури

Тетяна ДІДЕНКО,

вчитель української мови і літератури, вчитель-методист

Початок XXI сторіччя відзначений якісно новими явищами й процесами, які охоплюють різні аспекти життєдіяльності суспільства, а також інтеграцією освіти до світового співтовариства, обов'язковими вимогами якої є доступність і якість. Але у прагненнях забезпечення загальної доступності та високої якості важливо не втратити обдаровану і здібну дитину. Тому проблемі обдарованості, творчості, інтелекту приділяється неабияка увага в державній політиці, що визначає подальший пошук, напрями навчання і виховання обдарованих дітей та молоді, обумовлює стимулювання творчої праці, захист талантів.

У контексті соціально-економічних перетворень в суспільстві постає потреба у громадянах, здатних до адекватного сприйняття цих змін і продуктивного впровадження інновацій: в особистостях, яким властиве нестандартне мислення, спроможність надати нового змісту соціальному, культурному, виробничому життю, уміння визначати й розв'язувати перспективні завдання щодо проектування майбутнього – тобто, в неординарних творчих особистостях.

В Україні прийнято закони і програми, спрямовані на створення загальнодержавної мережі навчальних закладів для обдарованої молоді (зокрема, Закон України «Про освіту», Національна програма «Діти України», Програма розвитку обдарованих дітей і молоді, Указ Президента України про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей і молоді та ін.). В загальному розумінні обдарованість – генетично зумовлений компонент здібностей, що розвивається у відповідній діяльності або деградує за її відсутністю. Підтримка та розвиток обдарованості є одним із пріоритетних напрямів не лише європейської, а й сучасної української освіти, про що свідчить ухвалення Державної програми роботи з обдарованою молоддю на 2012–2015 рр. [4]. У Національній доктрині розвитку освіти наголошено, що система загальної середньої освіти має забезпечувати підтримку обдарованих дітей і молоді, розвиток у них творчих обдарувань, формування навичок самоосвіти й самореалізації особистості. Аналіз документів у сфері освіти підтверджує, що проблема обдарованості з кожним роком стає все актуальнішою [1, с. 4].

Останнім часом питання організації соціально-педагогічної діяльності з обдарованими дітьми набуло особливої суспільної значущості, що засвідчує започаткування освітніх закладів, громадських організацій і фондів, розроблення навчальних і соціальних програм, метою яких є виховання, навчання й розвиток обдарованих дітей.

Основні теоретичні питання, пов'язані з проблемою виявлення і розвитку обдарованих школярів, висвітлено в науковій літературі багатьма вченими, зокрема С.Рубінштейном, Дж.Фріманом, А.Савенковим, В.Чудновським, Н.Шумаковою та ін. У дослідженнях зазначається, що обдарованість – це швидше приховані потенційні можливості особистості, цілісний вияв яких можливий завдяки наявності в педагога великого досвіду та спеціальних знань з цього питання.

Проблема виявлення і розвитку обдарованих дітей вимагає від учителя вміння працювати у творчому режимі, використовувати нестандартні рішення, постійно вдосконалювати професійну діяльність, створювати свою творчу лабораторію, опанувати специфічними формами і методами роботи з обдарованими дітьми у навчально-виховному процесі.

В умовах загальноосвітньої школи важливо правильно організувати роботу з обдарованими дітьми, не лише створюючи необхідні умови для їхнього розвитку, а й психологічно готуючи до наполегливої праці, самовиховання.

Мета статті – розкрити особливості системи роботи з обдарованими дітьми на уроках української мови та літератури.

На виконання Державної цільової програми роботи з обдарованою молоддю, відповідних нормативних документів у нашому закладі розроблено програму «Обдаровані діти», згідно з якою створено банк даних таких учнів. Загальновідомо, що робота з обдарованими дітьми вимагає належної змістової наповненості занять, зорієнтованості на новизну інформації та різноманітні види пошукової, розвивальної, творчої діяльності. Доцільність запровадження й результативність використання того чи іншого виду діяльності пов'язані з віковими особливостями та рівнем підготовки школярів. Скажімо, тему «Алфавіт» засвоюють учні з першого класу. Тому пропонуємо п'ятикласникам такі завдання: написати за алфавітом назви річок, які протікають в Україні, назви вулиць Деснянського району, прізвища письменників, творчість яких вивчається на уроках літератури тощо.

Важливе значення в системі розвитку здібностей надається самостійній роботі учнів, тому що ефективність навчальної діяльності школяра визначається його розумовою активністю. Слушно писав із цього приводу В.О. Сухомлинський, наголошуючи, що учень повинен не просто слухати і думати, а щось робити. Мислення має відобразитися в діяльності, лише тоді на уроці будуть задіяні всі, не буде неуважних. Тому, до нової теми уроку учням 7-го класу пропонується самостійно опрацювати окремі питання, два-три учня отримують конкретні завдання за новою темою. Для допомоги у вивченні питання пропонується план, за яким необхідно підготуватися до відповіді, список літератури, призначаються консультанти; інші учні залучаються до пошуку цікавих питань до теми, яка буде вивчатися. Отже, під час підготовки до уроку і його проведення створюється атмосфера здорової конкуренції, що сприяє зростанню інтересу до предмета і бажання оволодіти новими знаннями, а також розширенню знань з певної теми.

Власний багаторічний досвід дає змогу зробити висновок, що одним із дієвих прийомів, що сприяють вступній мотивації на уроках української мови, є вправи з ключами. Цей прийом не новий, однак вдало дібраний мовний матеріал таких вправ значно розширює ефективність його використання. Зокрема, ключі до вправ водночас можуть бути своєрідними епіграфами до тієї чи іншої мовної теми. Пошук таких ключів сприяє концентрації уваги учнів, активізує їхнє мислення, а вчителю дає змогу чітко окреслити мету заняття, використати виховний потенціал вислову.

До того ж ці вправи виконують ще одну, не менш важливу функцію: формують правописну компетенцію школярів, оскільки самого знання правил не досить, щоб забезпечити грамотність. Для цього потрібна також різноманітна й ефективна практика письма, виконання навчально-тренувальних вправ, які мають виробити навички безпомилково і швидко застосовувати вивчені правила, працювати свідомо, адже правописна

практика взаємопов'язана з постійним мисленням.

Вивчаючи у 5-му класі теми «Апостроф» та «М'який знак», пропонуємо завдання за варіантами з лінгвістичним ключем (*Щоб дізнатися назви сіл, де народився і провів дитячі роки Т.Г. Шевченко, виконайте роботу з ключем*).

Варіант I. *Записати спочатку слова з м'яким знаком, а потім ті, що пишуться без нього.*

Жмен...ці, ін...ший, чорнесен...кий, зц...ілення, Ірпін..., жін...ці, щиріст...

Ключ. *У кожному слові підкреслити другу від початку букву і прочитати назву села, де народився Т.Г. Шевченко (Моринці).*

Варіант II. *Записати спочатку слова з апострофом, а потім ті, що пишуться без нього.*

Зв...язок, тьм...яні, реп...яхи, Солов...йов, арф...яр, пор...ядок, бур...яни, п...єдестал, духм...яна.

Ключ. *У кожному слові підкресліть останню букву і прочитайте назву села, де жив Шевченко (Кирилівка).*

Вправи з пропуском дають змогу формувати у учнів уміння знаходити та виділяти орфограми у різних морфемах написаних слів. Позитивним у завданнях такого типу є те, що вони дозволяють охопити великий обсяг вивчених орфограм та пунктограм. Для кращого засвоєння орфограм та миттєвої перевірки виконаного завдання самим учнем використовуються закодовані в текстах вправ вислови: скоромовки, прислів'я, приказки.

Завдання: *зі вставлених букв скласти продовження до вислову Тараса Шевченка: «В своїй хаті...».*

Медаль...он, Філіп...іни, і...раціоналізм, г...рячка, пі...версти, пі...дашша, к...чан, вибр...хувати, про...ьба, завм...рати, прова...ля, б...гатир (у значенні багач), ч...пляти, пі...віку, сх...пити, гі...ля, межиріч... (Відповідь: й правда, і сила, і воля).

Творча особистість учня розкривається в процесі написання рефератів, творчих робіт. Саме вони є результатом тривалої і серйозної інтелектуальної праці. Під час підготовки до написання роботи учень опрацьовує багато літературних джерел, отримує нові знання, аналізує їх, що дає змогу йому розкритися як особистості, виявити свої здібності.

На уроках української мови пропонуємо учням 8-го класу завдання написати твір-мініатюру, враховуючи культурологічну тему і використовуючи однорідні члени речення, художні засоби, скласти діалог, використовуючи ті синтаксичні конструкції, морфологічні одиниці, які було вивчено. У такий спосіб перевіряється не лише засвоєння матеріалу, а й уміння використовувати вивчене в мовленні, мотивується необхідність здобутих знань у житті, спілкуванні з людьми. У старших класах поєднуємо творче завдання із завданням теоретичного матеріалу уроку. Це може бути, наприклад, *твір-мініатюра* з використанням дієслів теперішнього часу, якісних прикметників або односкладних означено-особових речень тощо. Крім того, учні повинні

визначити рід, число, відмінок прикметників чи вид, дієвідміну вжитих ними дієслів. Зазвичай учні добре виконують такі види робіт.

Дуже важливо, щоб усі творчі роботи вчитель ретельно й доброзичливо проаналізував і в кожній знайшов те позитивне, що заслуговує на похвалу. Тільки в такому разі в дітей не зникне бажання вдосконалювати свої творчі вміння. Добре, якщо уроки мови розпочинаються з розминки, основна функція якої – створення сприятливого клімату для творчого розвитку особистості на уроці [2, с. 42]. З цієї метою використовуються *технології колективного, групового навчання*.

Під час групової роботи найбільш підготовлені учні, виконуючи роль консультантів, вчать критично оцінювати навколишню дійсність, осмислювати суть явища, вчать рецензувати відповіді інших учнів. Завдяки навичкам об'єктивно оцінювати дії свого однокласника, учні стають помічниками учителя під час проведення уроків, в роботі зі слабшими учнями.

Актуалізувати раніше набуті знання допоможе гра «Вірю – не вірю», під час якої клас або команди сортуватимуть правильні та помилкові твердження, обов'язково при цьому їх коментуючи.

Орієнтовні питання для гри «Вірю – не вірю» на тему «Речення» у 8-му класі:

1. Односкладне речення має одну основу.
2. Поширене речення має другорядні члени речення.
3. За метою висловлювання речення бувають окличні та неокличні.
4. Обставина відповідає на запитання *де*?
5. Підмет найчастіше виражається іменником.
6. Речення за будовою є прості та складні.

У процесі організації навчальної діяльності пражнемо гнучкості у виборі прийомів, нестандартності, створення ситуацій, які «оживлюють» уроки. Ефективним на цьому етапі є *проблемне навчання* [3, с. 33]. Для полеміки вибираємо те, що може викликати труднощі в розумінні авторської позиції, схвалювати. Це, зокрема, проблемні питання: «Степан Радченко жертва чи завойовник міста?», «Чи зуміли вирватися брати Половці з «подвійного кола»?», «Любов Пузиря до землі – це благо чи зло?». Сприяють формуванню у школярів соціальних компетентностей такі запитання: «Чи живуть Пузирі у наш час?», «Чого навчає гіркий досвід Чіпки Варениченка?». Створюємо проблемні ситуації і на уроках мови: видозмінюємо мовний матеріал, аналізуємо, конструємо тощо.

Не втрачає актуальності *проблема грамотності* учнів. Під час роботи з орфографічним матеріалом, зокрема у профільних класах, крім звичайних уроків, практикуємо проведення уроків-практикумів, семінарів, консультацій, заліків.

Ефективною є *робота пошукового характеру* зі спостереження за мовою засобів масової інформації. Проаналізувавши помилки зі сторінок газет, екранів телевізорів, юні філологи доходять висновку: щоб повідомити про щось, спонукати до дії (комунікативна компетентність), потрібно власні думки

виражати чітко. Неграмотне мовлення, письмо не сприяє спілкуванню, а навпаки – викликає антипатію до співрозмовника. Накопичений досвід узагальнила член Київського територіального відділення наукового товариства МАН України Лісничук Анастасія. Вона в 2010–2011 н.р. на II етапі виборола друге місце. Зібрані матеріали використовуються під час вивчення лексикології, синтаксису, сприяють постановці проблемних питань.

Ефективним для виявлення та розвитку творчих здібностей учнів середнього шкільного віку є проведення *уроків-подорожей, рольових ігор, уроків-фестивалів, уроків-вистав, уроків-вікторин*. Для дітей старшого шкільного віку більш цікавими є нестандартні уроки, що сприяють формуванню духовного світу, загальнолюдських цінностей, і є складовими соціальної компетентності: інтегрований («Пісенна творчість українських поетів»), урок-пошук («Пошуки сенсу життя героями драматичної поеми Лесі Українки «Бояриня», «Пошуки щастя героями повісті М.Коцюбинського «Тіні забутих предків», урок-відкриття, урок-дослідження (Сильний тип української людини (образ родини Сірків, Григорія Многогрішного за романом І.Багряного «Тигролови»).

Наприклад, для учнів 10-го класу доцільно провести інтегрований урок на тему: «Вивчення лексики і фразеології на матеріалах творчості І.П. Котляревського (поема «Енеїда» та п'єси «Наталка Полтавка»), який спрямований на поглиблення знання молоді з історії рідної мови. Розвивальне та загальновиховне значення мав інтегрований урок із морфології на тему: «Прийменник. Музика. Література» (на матеріалі життя і творчості І.Франка). За допомогою засобів художнього читання, співу, музики учні сприймали чарівність художнього слова поета; визначали особливості вживання прийменників у авторських текстах. Старшокласники на такому уроці прослуховували пісні на слова І.Франка «Чого являєшся мені у сні», «Ой ти, дівчино, з горіха зерня».

Для учнів 9-го класу проведено *інтегрований підсумковий урок* з мови на тему: «Складнопідрядне речення. Живопис. «Гайдамаки» Т.Г. Шевченка». Інтеграція сприятиме розвитку вміння бачити синтез мови, літератури, живопису, пісні, музики, вдосконалюватиме навички аналізу речень-афоризмів, узагальнення, виразного читання творів Кобзаря; формуватиме бажання дослідити корені геніальності Тараса Шевченка, виховуючи художній та естетичний смак.

Логічним продовженням цієї роботи є *організація позакласної діяльності* учнів (проведення літературних вечорів, фестивалів тощо), залучення дітей до участі у конкурсах творчих робіт.

У процесі навчально-виховної діяльності використовуємо *інтерактивні методи та прийоми*. Вони є універсальними для розвитку життєвих компетентностей, формують уміння колегіально вирішувати завдання, сприяють активізації особистісних якостей школяра. Перевагу надаємо роботі у

групах, парах, яка реалізується через прийоми рольової гри, «Вільного мікрофона», «Сенкана», уявної прогулянки тощо.

Ефективним для формування життєвої компетентності учнів є *метод проектів*, який передбачає вирішення певної проблеми та орієнтується на самостійну дослідницьку діяльність учнів – індивідуальну, парну, групову. Практикуємо підготовку міні-проектів, зокрема, на уроках, де вивчаються значні за обсягом оглядові теми: «Становлення давньої української літератури», «Література 40–60-х років XIX ст.». Типи проектів найрізноманітніші: дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні, практично-організаційні тощо. Обов'язковою умовою завершення роботи над проектом є створення презентації, зокрема комп'ютерної (у програмі Power Point); ефективним є складання опорних схем, таблиць. Тому можна говорити про системну роботу зі здібними та обдарованими учнями.

Ще одним завданням, яке розвиває здібності учнів, є повідомлення про літературного героя від імені дійової особи. Невеличкі розповіді учнів від імені літературних, казкових героїв вчать школярів не тільки переказувати певний епізод твору, а й відчувати себе цим персонажем, за допомогою власних почуттів, використовуючи мову героя, розповісти про нього. Такі завдання розвивають творчу уяву і відчуття мови на уроках української літератури.

Творчі здібності учнів розвивають і такі завдання, як *підготовка інтерв'ю з письменником або персонажем твору*, «Проба пера», тобто, написання невеличких прозових або ліричних творів за зразком, складання сенкана для характеристики найголовніших якостей персонажа. Всі ці завдання можна і необхідно вводити на уроках, починаючи з 5-го класу. Спочатку їх отримують окремі учні, більш підготовлені, поступово їх можна запропонувати і всьому класу. Отже, розвиваючи образне мислення учнів за допомогою слова, тексту, ми готуємо їх до більш складного аналізу літературного твору, вміння розуміти позицію самого автора, пов'язувати епоху, письменника і його творчість.

Досвід показує, що без системної роботи на уроці і після уроків велика перемога в олімпіаді та різноманітних конкурсах не можлива. Зважаючи на те, що олімпіада та конкурси – це змагання, в якому переможцями стають найсильніші, а інші учасники збагачуються новими знаннями і здобувають необхідний досвід, ми розробили завдання для учнів 5–11-х класів. Тільки добровільний принцип і зацікавленість допомагають залучати учнів до осмисленої творчої роботи в період підготовки до олімпіад та конкурсів.

У 2013–2014 н.р. вперше учні 1–11-х класів взяли участь у V Всеукраїнській українознавчій грі «Соняшник», присвяченій 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка. 27 учнів стали переможцями всеукраїнського та регіонального рівнів. У Всеукраїнському Інтернет-турнірі «Знай українське» учениця 10-А класу Альбіна Косолапенко виборола диплом учасника регіонального рівня.

Отже, система роботи з обдарованими учнями сприяє забезпеченню результативності діяльності навчального закладу, формуванню конкурентоспроможної особистості, здатної перетворювати набуті знання в продукти практичної діяльності. Робота з обдарованими дітьми має бути чітко спланована і організована; передбачає тісну співпрацю вчителя та учнів, залучення батьків до проблем навчання, виховання та розвитку талановитих дітей. Така система буде ефективною за умови орієнтування на кінцевий результат.

Насамкінець згадаємо слова видатного українського поета І.Драча, які, з нашого погляду, виражають призначення Вчителя на Землі:

*Нема лихішої роботи, ніж учительська,
Нема виснажливішої роботи,
Де нерви паляться, мов хмиз сухий,
Де серце рветься в клекоті і в чаді,
Але нема щасливішої долі,
Коли Людина з рук твоїх, Людино,
Іде у світ, на краплю світ людині.*

Випускники ліцею

Завдання
I (шкільного) етапу Міжнародного конкурсу
з української мови імені Петра Яцика

Для учнів 5-го класу

1. Поставте іменники в орудному відмінку однини. Визначте закінчення.

Дума, сміх, вежа, тінь, князь, душа, скриня, молодість.

8 балів

2. Запишіть слова і словосполучення, виправивши помилки.

Медаль за відвагу, газета день, київ, міністерство освіти і науки україни, журнал однокласник, площа перемоги, спілка письменників україни, вірш мені тринадцятий минало Т.Г. Шевченка.

5 балів

3. Поставте слова у формі кличного відмінка.

Подруга, Марія, козак, мама, Ілля, тато.

6 балів

4. Із запропонованих слів випишіть спочатку слова, в яких звуків більше, ніж букв, потім ті, в яких їхня кількість однакова.

Україна, єдність, дзеркало, духмяний, м'яч, гедзь, їжа, сьомий.

4 бали

Для учнів 6-го класу

1. Перепишіть. Замість крапок вставте, де потрібно, пропущену літеру або апостроф.

Різдв...яний, під...язичний, вд...ячний, м...нуле, Марин...чин, учител...чин, Натал...чин, запороз...кий, турист...ський, різнотрав...я, м...реж...во, комп...ютер, куп...юра, жит...євий.

7 балів

2. Утворіть і запишіть від запропонованих іменників прикметники.

Сиваш, словак, Таганрог, козак, тунгус, Прага, Калущ, Золотоноша.

8 балів

3. Словосполучення запишіть у формі орудного відмінка однини.

Темна ніч, свіжа паша, гаряча каша, шлунковий біль, наша молодь, осінній місяць, порожня душа, найпомітніша вежа.

8 балів

4. Від іменників утворіть і запишіть іменники жіночого роду.

Киянин, вінничанин, львів'янин, чернігівець, німець, англієць.

3 бали

5. Доберіть до фразеологізмів з довідки антонімічні. Запишіть вислови парами.

Зразок. Не мати клепки – мати кебету.

Бити лихом об землю –

Розсипати кислотиці –

Обливатися потом –

Довідка. Шкірити зуби. Справляти посиденьки. Опустити вуха.

3 бали

Для учнів 7-го класу

1. Утворіть прикметники від іменників.

Кривий Ріг, Буг, Калущ, Запоріжжя, Німеччина, Рига, Прага, Париж, Бучач, Галич.

5 балів

2. Запишіть слова, вставляючи, де потрібно, м'який знак чи апостроф.

Козац...кий, кін...чик, медал...йон, нен...ка, мен...ший, тон...ший, чотир...ох, чотир...ма, черв...як, св...ято, моркв...яний, з...єднати, мавп...ячий, подвір...я, св...ященик, матір...ю.

8 балів

3. Запишіть числівники словами в родовому та орудному відмінках.

6, 13, 25, 374.

4 бали

4. Подані фразеологізми згрупуйте за синонімічними рядами та запишіть. Визначте значення кожного ряду.

Зразок. Пройти крізь сито й решето; пройти вогонь і воду; собаку з'їсти – зазнати випробувань.

Будувати повітряні замки; байдики бити; правити теревені; лежати на боці; гнути всячину; жити в хмарах; розводити балачки; сидіти склавши руки; точити яси; плескати язиком; ловити жар-птицю; плювати в стелю.

9 балів

5. Оберіть рядки, де у всіх словах спрощення в групах приголосних позначається на письмі:

A піз...ній, гіган...ський, безсовіс...ний

B цінніс...ний, виїз...ний, швидкіс...ний

B заздріс...ний, кіс...лявий, бороз...на

Г тиж...невий, пристрас...ний, міжоблас...ний

Д зап'яс...ний, захис...ний, буревіс...ник

E волос...ний, особистіс...ний, капос...ний.

1 бал

Для учнів 8-го класу

1. Складіть речення, щоб слова край, навколо в одному випадку були прийменниками, в другому – самостійними частинами мови.

4 бали

2. Запишіть подані іменники в родовому, давальному й орудному відмінках.

Яєчня, пляма, мережа, мелодія, доріжка, вівця.

9 балів

3. Доберіть до іншомовних слів українські відповідники і запишіть.

Дефект, гігант, аромат, архаїчний.

2 бали

4. Вставте, де потрібно, м'який знак і запишіть слова.

Дівчинон...ці, будеєт...ся, Вас...ці, син...ка, мен...ший, дон...чин, лис...тя, т...м...яний, Гор...кий, лял...ці.

5 балів

5. Позначте речення з однорідними членами, поєднаними розділовими сполучниками (розділові знаки пропущено):

- А** З вогнем і водою вітром дружба погана.
Б Удома й у полі роботи завжди доволі.
В Хвали день не вранці а ввечері.
Г Лихий кухар або пересолить або недосолить.
Д Вимети сміття зі своєї хати а потім заглядай у чужу.

1 бал

Для учнів 9-го класу

1. Складні речення перебудуйте на прості з дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами. Речення запишіть, звороти підкресліть як члени речення.

1. Коли народ втрачає пам'ять, він починає все з нуля. 2. Коли ми зазираємо у майбутнє та осмислюємо сучасне, ми не вправі забувати про минуле. 3. У рідний край, що був грозою вмитий, ведуть усі шляхи на світі. 4. Ми спроможні зрушити гори, якщо силами зберемось.

4 бали

2. Поставте іменники у родовому і орудному відмінках.

Душа, гай, герой, лінія, любов, воротар, орендар, синь, ніч, водограй.

10 балів

3. Запишіть числа словами у родовому й орудному відмінках.

5, 11, 19, 374.

4 бали

4. Запишіть слова, знявши ризик.

Ненька/Україна, раз/у/раз, не/сьогодні/завтра, з/діда/прадіда, до/речі, не/до/вподоби, ні/що, будь/ласка, ні/в/якому, міні/футбол, ні/з/ким, з/по/між, західно/німецький, в'єтнамсько/український, екс/чемпіон, радіо/гурток, ріка/Дніпро, все/одно, не/зважаючи/на, пів/Хрещатика.

10 балів

5. Позначте рядок, у якому всі слова пишуть з префіксом з-:

- А** (з,с)вірити, (з,с)чепити, (з,с)творити
Б (з,с)жувати, (з,с)хибити, (з,с)мити
В (з,с)вітритися, (з,с)сунути, (з,с)киснути
Г (з,с)воложити, (з,с)житися, (з,с)лити
Д (з,с)хвилювати, (з,с)ломити, (з,с)вужувати.

1 бал

Для учнів 10-го класу

1. Утворіть назви людей за місцем проживання або національністю, виділіть суфікси.

Греція, Канів, Ізраїль, Туреччина, Тернопіль, Румунія.

6 балів

2. Утворіть присвійні прикметники від іменників.

Ольга, Марія, Марійка, Олег, Богдан, Софія.

3 бали

3. Запишіть правильно слова іншомовного походження.

Піц...а, ім...іграція, сум...а, Андор...а, Ніц...а, фортис...имо, шас...і, Калькут...а, бравіс...имо, бон...а, брут...о, сюр...еалізм.

6 балів

4. Поставте слова та словосполучення у формі кличного відмінка.

Пані Олена, Валерій Петрович, друг, Ігор Васильович, Ольга Федорівна, брат Андрій, юнак, професор.

4 бали

5. Провідмінійте числівник.

Чотирьохмільйонний.

2 бали

6. Доберіть до іншомовних слів українські відповідники.

Опонент, опозиція, лайнер, дилер.

2 бали

Для учнів 11-го класу

1. Зробіть фонетичний запис слів.

Відсипається, дочці, насаджу, діжці, злість, милується.

6 балів

2. Поставте наголоси в словах.

Алфавіт, порядковий, заслання, випадок, фаховий, черговий, уподобання, шовковий, течія, колія.

5 балів

3. Визначте спосіб синтаксичного зв'язку в словосполученнях.

Працювати сумлінно, поїхати до столиці, любити природу, спокійне життя, прийти вчасно, цікава праця, думати про майбутнє, складати план.

4 бали

4. Запишіть, знявши ризик, слова:

Будь/у/кого, екс/чемпіон, все/таки, таки/все, з/по/між, не/мов/би/то, загально/державний, мати/й/мачуха, вело/мото/спорт, пів/району, пів/Ялти, раз/у/раз.

6 балів

5. Запишіть слова в потрібний рядок.

Аварія, бажати, бараболя, вакуум, візуальний, ганьба, гордота, дружба, індикатор, камінь, ланіти, латентний, лляний, пательня, пахан, питний, приналежність, ралі, ретельний, співпадати

Архаїзми: ...

Діалектизми: ...

Терміни: ...

Загальноживана лексика: ...

Жаргонні слова: ...

Росіянізми: ...

10 балів

Література

1. Національна доктрина розвитку освіти. – К.: Шкільний світ, 2001.
2. Піскорська Л. Розвиток духовності, творчих здібностей шкільної молоді / Л.Піскорська // Українська мова і література в школі. – 2004. – №6. – С. 41–46.
3. Робота з обдарованими дітьми / М.О. Володарська, А.І. Настенко. О.М. Півлаєва, С.М. Полугіна, В.М. Сисоєва. – Х.: Основа, 2010. – 190 с.
4. Тлумачний словник психологічних термінів. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://smerfero.com/dictionary/>

Анонси

Тетяна ДІДЕНКО

Організація роботи з обдарованими учнями на уроках української мови та літератури

У статті висвітлено деякі аспекти роботи вчителів української мови та літератури з обдарованими учнями в навчальному закладі, наведено зразки пізнавальних і творчих завдань з олімпіади та різноманітних конкурсів.

Ключові слова: обдарованість, обдаровані учні, талановита дитина, технології навчання.

Татьяна ДИДЕНКО

Организация работы с одарёнными учащимися на уроках украинского языка и литературы

В статье освещены некоторые аспекты работы учителей украинского языка и литературы с одарёнными учащимися в учебном заведении, приведены образцы познавательных и творческих заданий олимпиады и различных конкурсов.

Ключевые слова: одарённость, одарённые ученики, талантливый ребёнок, технологии обучения.

Tetyana DIDENKO

Organization of work with the gifted pupils on the lessons of Ukrainian and literature

The article deals with some aspects of teachers Ukrainian language and literature of gifted pupils in the school, are examples of cognitive and creative tasks from the Olympics and various competitions.

Keywords: gifted, gifted pupils, gifted child, learning technologies.

Вігдуки учасників проекту

Безсумнівно, школа – наша друга домівка. Це місце, куди хочеться повертатися знову і знову. Вона дає нам знання, необхідні для подальшого життя, формує з людини особистість. Це великий

Віримо: вчитель чекає на нас!

дружній колектив, у якому комфортно проводити час. За роки шкільного життя можна пригадати багато веселих історій, що поліпшать настрої. Школа робила з нами перший крок у велику країну знань, з нею ми зростали.

У Ліцей №293 я прийшла в 10-му класі. Очевидно, що в цей час дуже важко змінювати місце навчання, адже шкільні колективи вже сформовані, новим учням важко освоїтися. На щастя, мені було не складно вжитися в новому класі, однокласники сприйняли мене добре, я знайшла гарних друзів, а ліцей надихнув учитися.

Мені дуже подобається ліцей і його традиції. Я беру активну участь у шкільному житті, є учасником олімпіад та різноманітних

конкурсів. Хочу відзначити педагогічний колектив. Усі вчителі ліцею розумні, талановиті та добрі, у кожного – свій підхід і методи навчання. Приємно приходити на уроки, бо я знаю, що вчитель чекає на нас, щоб відкрити нові знання.

Цей рік є останнім навчальним роком у ліцеї. Попереду на нас чекає вищий навчальний заклад, новий колектив. Навчання у ліцеї було найяскравішим періодом мого життя. Я щиро вірю – ліцей буде розвиватися, ставати кращим з кожним днем.

Альбіна КОСОЛАПЕНКО,
учениця 11-А класу